

EXAMENS
Tijdschrift voor de toetspraktijk

Toetsen tijdens een 'lockdown', #hoedan?

Scienceguide, 31 maart 2020

Opinie | door Timo Kos

<https://www.scienceguide.nl/2020/03/toetsen-tijdens-een-lockdown-hoedan/>

De coronacrisis stelt opleidingen voor de vraag hoe ze de toetsing van lopende vakken organiseren. Uitstel lijkt misschien een aantrekkelijke optie maar doet volgens Timo Kos, lid van het college van bestuur van Saxion, geen recht aan alle geïnvesteerde moeite en de positieve energie die zijn vrijgekomen de afgelopen weken. Hij pleit er wel voor om creatieve oplossingen ruim baan te geven: "Nood breekt wet".

Hoe toets je een klassiek tentamen tijdens een crisis? Wanneer toetsing door een 'lockdown' voor langere tijd niet op een fysieke locatie kan worden georganiseerd en 'online proctoring' technisch en organisatorisch nog niet schaalbaar is? Het ontwikkelen van een alternatieve toetsvorm als een openboektentamen, inleveropdracht of beroepsproduct als onderdeel van een portfolio is hier uiteraard de koninklijke weg.

Maar een kwalitatief goede alternatieve toets ontwikkelen én nakijken vergt tijd, zeker voor vakken met grote aantallen studenten. Tijd die we met een toetsperiode voor de deur en docenten die hun handen op dit moment nog vol hebben aan het verzorgen van online onderwijs niet of nauwelijks hebben.

De andere voor de hand liggende optie is uitstel naar een later moment. Maar dat heeft hoogst waarschijnlijk desastreuze gevolgen voor de motivatie van zowel docenten als studenten die zich de afgelopen weken enorm hebben ingespannen om online onderwijs te geven en te volgen en waarschijnlijk nog een aantal maanden op deze wijze door moeten. Bovendien leidt dit tot grote studievertraging voor studenten en een stuwmeer aan in te halen toetsen in komende onderwijsperiodes, wat weer tot langdurige extra belasting van studenten, docenten en de onderwijsorganisatie zal leiden.

Online onderwijs verdient afsluiting met studiepunten

De afgelopen twee weken hebben hogescholen en universiteiten laten zien over een geweldige wendbaarheid te beschikken. In het tijdsbestek van soms slechts enkele dagen hebben docenten en ondersteuners een groot deel van het reguliere campusonderwijs online gebracht. Hierdoor kunnen studenten thuis met minimale onderbreking doorstuderen. Dat is een fantastische prestatie, hoewel er nog veel te leren en verbeteren valt ten aanzien van de gehanteerde didactiek, werk- en toetsvormen, bijvoorbeeld van collega's met veel ervaring met online en afstandsonderwijs.

EXAMENS

Tijdschrift voor de toetspraktijk

Nu het onderwijs onder stoom en kokend water online is gebracht doemt direct de volgende uitdaging op: hoe gaan we deze online gebrachte vakken afsluiten met een geldig tentamen als de gebouwen door een gedeeltelijke of zelfs volledige 'lockdown' nog langer dicht moeten blijven? Er worden her en der al openboektentamens en mondelinge toetsen via telefoon of video conference afgenomen en zelfs al online afstudeerceremonies georganiseerd. Voor grootschalige schriftelijke of digitale tentamens biedt deze werkwijze echter geen oplossing.

Deze situatie wordt des te nijpender nu de regering voornemens is om de corona-maatregelen ook na 6 april in stand te houden. Saxion en vele andere instellingen hebben afgelopen week al besloten om tot 1 juni of het einde van het studiejaar geen samenkomsten van grote groepen in onze gebouwen toe te staan. Allereerst omdat de gezondheid van onze studenten en medewerkers vooropstaat, en daarnaast om rust en duidelijkheid te bieden aan onze studenten en docenten. Dit geeft ons bovendien de tijd om te werken aan de kwaliteitsverbetering van ons online onderwijs.

Dit betekent wel dat voor een gemiddelde student, in het geval van onze hogeschool Saxion, na 6 april nog eens twee toetsweken en vier reguliere lesweken online of op alternatieve wijze moeten worden georganiseerd. Indien de lockdown onverhoopt tot het zomerreces doorloopt komen daar nog eens vier les- en twee toetsweken bij.

Online tentamineren is nog niet schaalbaar

Bij Saxion en veel andere instellingen staat na 6 april een tentamenperiode voor de deur als afsluiting van het lopende kwartaal. Het uitstellen en opnieuw inplannen van de reeds uitgevallen en nog geplande toetsen zal tot forse studievertraging leiden. Het vooruitzicht om een hele onderwijs- en tentamenperiode met circa 1.000 toetsen voor tienduizenden studenten te herplannen is een ware logistieke nachtmerrie, en bovendien een probleem dat we de komende studiejaren als een boeggolf voor ons uit zullen blijven schuiven, met als gevolg veel extra werk en daardoor langdurig grote belasting van onze studenten, docenten en onderwijsorganisatie.

"Het vooruitzicht om een hele tentamenperiode met circa 1.000 toetsen te herplannen is een ware logistieke nachtmerrie."

Willen we alle positieve energie die nu is losgekomen bij het overstappen naar online onderwijs behouden en onze studenten gedurende en na afloop van deze coronacrisis niet onnodige studievertraging laten oplopen, dan zullen we alternatieve oplossingen voor toetsing moeten vinden.

EXAMENS

Tijdschrift voor de toetspraktijk

Het grootste beleidsmatige en organisatorische probleem bij toetsing op afstand is dat (met name veel grootschalige bachelorvakken) doorgaans met een schriftelijk tentamen worden afgesloten. Dat wordt in de regel afgenomen in een streng gecontroleerde setting. Je mag als student alleen aan een tentamen deelnemen als je je vooraf hebt ingeschreven, je identiteit bij de deur van de tentamenzaal is gecontroleerd, je alleen toegestane hulpmiddelen meebrengt en er gedurende het tentamen toezicht is door examinatoren en surveillanten die controleren of er niet gefraudeerd wordt.

Een groeiend deel van deze tentamens wordt sinds enkele jaren digitaal afgenomen, maar vrijwel zonder uitzondering gebeurt dat, net als bij schriftelijke tentamens, in een gecontroleerde setting in zalen op de campus. Daar staan desktop computers of laptops die voor elke digitale toets worden ingericht met de daarvoor benodigde toetssoftware en toets, waarbij de digitale tentamenzaal op vergelijkbare wijze wordt gesurveilleerd als bij schriftelijke tentamens.

De afgelopen jaren zijn er diverse experimenten gedaan met online tentamineren. Dit zijn digitale toetsen die vanaf elke locatie, dus ook vanuit huis, op de eigen pc of laptop van de student kunnen worden gemaakt. Surveillance geschiedt hierbij met behulp van 'online proctoring'. Er zijn diverse nieuwe bedrijven die deze dienst en bijbehorende software aanbieden. Daarbij dien je hen toegang te bieden tot je pc, camera en microfoon, waarna je als student tijdens het maken van de toets wordt gefilmd en soms ook het gebruik van je eigen computer wordt geregistreerd. Deze opnames worden achteraf gescand op mogelijke onregelmatigheden ('red flags') die vooraf zijn bepaald door de examinatoren.

"Online proctoring is nog niet schaalbaar."

Hoewel deze technologie veelbelovend is en door diverse instellingen zoals de TU Delft en Saxion wordt ingezet voor studenten die door ziekte aan huis gekluisterd zijn of die voor topsport of in dit geval door de corona crisis vast zitten in het buitenland, is deze technologie nog niet volwassen. Het kent de nodige privacy uitdagingen en is zowel technisch als organisatorisch nog niet schaalbaar.

EXAMENS

Tijdschrift voor de toetspraktijk

Focus op leren in plaats van surveilleren

Studenten verdienen het om de onderwijsinspanningen die ze dit kwartaal onder bijzonder lastige omstandigheden leveren te kunnen verzilveren en er studiepunten voor te krijgen. Het niet door laten gaan van tentamens aan het einde van dit kwartaal zou desastreus zijn voor de motivatie van zowel docenten als studenten om online onderwijs te blijven geven en volgen. Wij willen graag dat studenten blijven leren, en toetsing draagt daaraan bij.

Daarom vragen wij onze opleidingsmanagers en examencommissies om voor de aankomende toetsperiode te kiezen voor een van de volgende drie alternatieven voor fysiek gesurveilleerde tentamens:

Alternatieve toets aanbieden: Tentamens voor kleinere groepen worden omgezet in een alternatieve toetsvorm, zoals een mondeling of inleveropdracht (denk aan een essay of beroepsproduct als onderdeel van portfolio). Indien voor de aankomende toetsperiode naast het verzorgen van online afstandsonderwijs nog voldoende voorbereidingstijd en nakijktijd voor dergelijke toetsen is vrij te maken is dit ook een optie voor schriftelijke toetsen voor grotere groepen.

'Take-home-tentamen': Zo veel als mogelijk worden grootschalige schriftelijke en digitale toetsen omgezet in een 'take-home-tentamen', en mogen als noodmaatregel worden afgenomen in een ongecontroleerde thuissituatie. Waar mogelijk en in de tijd nog realiseerbaar naast het verzorgen van online afstandsonderwijs wordt de toets aangepast tot een 'open boek tentamen'.

De 'take-home-tentamens' worden op hetzelfde tijdstip afgenomen als de oorspronkelijk geplande toets en digitaal verspreid en ingeleverd (schriftelijke toetsen via de digitale leeromgeving) of online afgenomen via digitale toets software (digitale toetsen).

Uitstel: Bijzondere toetsen waarvoor op dit moment echt geen passend alternatief bestaat of kan worden gecreëerd (praktijkttoetsen, landelijke toetsen of digitale toetsen die specifieke hard- of software vereisen) worden opnieuw aangeboden, bij voorkeur samengevoegd met (alternatieve) toetsen van aansluitende vakken, in het opvolgende kwartaal.

EXAMENS

Tijdschrift voor de toetspraktijk

Het leren gaat voor

Wij beseffen dat met name de tweede optie vragen kan oproepen over de validiteit van de uitkomsten van deze toetsen en het toekennen van studiepunten. Oneigenlijk gebruik van hulpmiddelen en mogelijke fraude bij een 'take-home-tentamen' is immers niet uit te sluiten. Toetsen in een gecontroleerde setting doen we in reguliere omstandigheden immers niet voor niets.

"Wij willen graag dat studenten blijven leren, en toetsing draagt daaraan bij."

Nu het samenkomen van grote groepen studenten in onze gebouwen niet op een veilige manier kan worden georganiseerd is die optie er eenvoudig niet. Willen we het leren door laten gaan dan is dit een geval van 'nood breekt wet', zoals ook het geval is geweest bij het besluit van de minister van OCW om het centraal schriftelijk examen dit jaar niet door te laten gaan en het diploma te baseren op de resultaten van de schoolexamens.

Overigens biedt de WHW examencommissies de bevoegdheid om alternatieve toetsen toe te staan in bijzondere gevallen. De sluiting van onze gebouwen door corona is evident een bijzonder geval. Het belang van het voorkomen van onnodige studievertraging voor een grote groep studenten weegt zwaarder dan detectie van mogelijke fraude door een enkeling.

Van de nood een deugd maken

De zorg om fraude die leeft bij examinatoren en examencommissies is begrijpelijk. Wat nu als een online digitale toets in ongecontroleerde setting wordt aangeboden, dan kunnen studenten hulpmiddelen gebruiken of de antwoorden met elkaar afstemmen. Ook kunnen zij de toetsvragen kopiëren waardoor ze onbruikbaar worden voor latere cohorten. Dit was een concrete zorg van een van onze academies waar al langer wordt gewerkt met het (gecontroleerd aanbieden van) digitaal toetsen vanuit een toetsbank met vragen.

In een ongecontroleerde setting zou de integriteit van de toetsbank verloren gaan. Het maken van nieuwe toetsitems voor de toetsbank zou dan later veel extra werk voor docenten opleveren. Maar aangezien deze toetsbank nog maar 1 of 2 jaar zal worden gebruikt – de opleidingen zitten midden in een curriculumherziening in het kader van het Saxion Onderwijs Model (SOM) – lag een creatieve oplossing binnen handbereik.

Een deel van de digitale toetsen wordt nu, met een paar kleine aanpassingen (b.v. een aantal open & integratie vragen), als 'take-home-tentamen' aangeboden. De studenten krijgen een extra opdracht: zij moeten zelf toetsitems voor een toetsbank verzinnen. Dit is voor hen een leerzame activiteit, en de goede toetsvragen kunnen daarna eventueel zelfs worden opgenomen in de itembank voor deze vakken. Zo slaan ze twee vliegen in een klap en maken we van de nood een deugd.

EXAMENS

Tijdschrift voor de toetspraktijk

Eigen verantwoordelijkheid

Tot slot moeten we ons realiseren dat het onderwijs voor het gros van de studenten niet ophoudt na deze toetsperiode. De vakkennis die dit kwartaal getoetst wordt is slechts een onderdeel van hun curriculum en komt ook in latere vakken terug en wordt daar eveneens getoetst. Studenten die de stof niet beheersen en op oneigenlijke wijze een goed toets resultaat behalen zullen op dat moment wel tegen de lamp lopen.

Focus op de toets als een leermoment dat onderdeel uitmaakt van een toetsplan van een breder curriculum in plaats van een individueel afrekenmoment voor één vak. Geef studenten het vertrouwen om de toets naar eer en geweten te maken en daarmee eigenaarschap te nemen over hun eigen leren, en beloon ze met de studiepunten die ze voor hun inzet in deze uitzonderlijke tijd verdienen.